

Računovodstveno praćenje i financijski odnosi povezanih društva na primjeru Grupe Belupo

Horvat, Dunja

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:112959>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-30**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

ZAVRŠNI RAD

Računovodstveno praćenje i financijski odnosi povezanih društava na primjeru Grupe Belupo

Dunja Horvat, 2223078305

Koprivnica, rujan 2023. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za ekonomiju

Završni rad br. 355/PIM/2023

Računovodstveno praćenje i financijski odnosi povezanih društava na primjeru Grupe Belupo

Student:

Dunja Horvat 2223078305

Mentor:

doc. dr. sc. Biljana Marković

Koprivnica, rujan 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za ekonomiju	
STUDIJ	preddiplomski stručni studij Poslovanje i menadžment	
PRISTUPNIK	Dunja Horvat	MATIČNI BROJ: 2223078305
DATUM	29.08.2023.	KOLEGIJ: Računovodstvo
NASLOV RADA	Računovodstveno praćenje i finansijski odnosi povezanih društava na primjeru Grupe Belupo	
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Accounting monitoring and financial relations of affiliated companies on the example of the Belupo Group	
MENTOR	doc. dr. sc. Biljana Marković	ZVANJE: docent
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof. dr. sc. Ante Rončević, predsjednik 2. doc. dr. sc. Biljana Marković, mentor 3. Josip Vuković, univ.spec.oec., predavač, član 4. doc. dr. sc. Katerina Fotova Čiković, zamj. član 5.	

Zadatak završnog rada

BROJ: 355/PIM/2023

OPIS:
Dva ili više društava prema hrvatskom su zakonodavstvu povezana društva ako stoje u jednom od pet odnosa: društvo koje u drugome društvu ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju, ovisno i vladajuće društvo, društvo koncerna, društva s uzajamnim udjelima, te društva povezana poduzetničkim ugovorima.

Zadaci završnog rada:

- prikazati finansijski i računovodstveni odnos povezanih društava na primjeru Grupe Belupo
- kroz izučavanje dostupne literature, primjenom izabranih metoda te kroz praktični dio (prikaz knjiženja transakcija između povezanih društava Grupe Belupo) potrebno je odgovoriti na istraživačka pitanja
- kroz diskusiju potrebno je interpretirati rezultate istraživanja te u zaključku sumirati značaj računovodstvenog praćenja i finansijskih odnosa povezanih društava
- izvesti potrebne zaključke.

ZADATAK URUČEN

5.9.2023.

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SIEVER

SAŽETAK

Dva ili više trgovačka društva prema hrvatskom su zakonodavstvu povezana društva ako stoje u jednom od pet odnosa: društvo koje u drugome društvu ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju, ovisno i vladajuće društvo, društvo koncerna, društva s uzajamnim udjelima, te društva povezana poduzetničkim ugovorima. Rad se bavi računovodstvenim i financijskim odnosima povezanih trgovačkih društava na primjeru Grupe Belupo. Grupa Belupo sastoji se od matice i 5 društava grupe (4 strana društva te Ljekarne Deltis Pharm ako predstavnik domaćeg povezanog trgovačkog društva) te od 7 predstavništava. Rad se bavi analiziranjem i opisom glavnih transakcija koje su se odvijale između društva Belupo d.d. i povezanih društava u razdoblju od 1.1.2021. godine do 31.12.2021. godine, a radi se o sljedećim transakcijama: prodaja gotovih proizvoda i trgovačke robe, korporativne usluge, financijske transakcije i ostale transakcije s fokusom na prikaz knjiženja spomenutih transakcija kod same matice trgovačkog društva, te kod ovisnog trgovačkog društva.

Ključne riječi: Belupo d.d., financijski odnosi, knjiženja, povezana trgovačka društva, računovodstvo, transakcije

ABSTRACT

According to Croatian legislation, two or more trading companies are related companies if they stand in one of five relationships: a company that has a majority share or a majority decision-making right in another company, a dependent and controlling company, a concern company, companies with mutual shares, and companies connected by entrepreneurial contracts. The paper deals with the accounting and financial relations of related companies on the example of the Belupo Group. The Belupo Group consists of the parent company and 5 companies of the group (4 foreign companies and Ljekarne Deltis Pharm as a representative of a domestic related company) and 7 representative offices. The paper deals with analyzing and describing the main transactions that took place between the company Belupo d.d. and affiliated companies in the period from January 1, 2021. until 31.12.2021. year, and it is about the following transactions: sale of finished products and trade goods, corporate services, financial transactions and other transactions with a focus on the presentation of the posting of the aforementioned transactions at the parent company itself, and at the subsidiary company.

Keywords: Belupo d.d., financial relations, accounting, related companies, accounting, transactions

POPIS KORIŠTENIH KRATICA

RDG – Račun dobiti i gubitka

HSFI – Hrvatski standardi financijskog izvještavanja

ZTD – Zakon o trgovačkim društvima

MSFI – Međunarodni standardi financijskog izvještavanja

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
1.1.	PREDMET ISTRAŽIVANJA	2
1.2.	PROBLEM ISTRAŽIVANJA.....	2
1.3.	CILJ ISTRAŽIVANJA	2
1.4.	ISTRAŽIVAČKA PITANJA.....	2
1.5.	METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	3
2.	RAČUNOVODSTVO POVEZANIH DRUŠTAVA.....	4
2.1.	TRADICIONALNA STRUKTURA RAČUNOVODSTVA.....	4
2.2.	SUVREMENA STRUKTURA RAČUNOVODSTVA.....	5
2.3.	POVEZANA TRGOVAČKA DRUŠTVA.....	6
2.4.	DEFINICIJA POVEZANIH DRUŠTVA PREMA ZAKONU O TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA ..	6
2.5.	VEĆINSKI UDIO U DRUGOM DRUŠTVU	7
2.6.	OVISNO I VLADAJUĆE DRUŠTVO.....	8
2.7.	POVEZANA DRUŠTVA PREMA RAČUNOVODSTVENIM PROPISIMA	9
2.8.	UGOVORENE KAMATE IZMEĐU POVEZANIH DRUŠTAVA	10
3.	MJESTO I ULOGA BELUPA D.D. U RAZVOJU HRVATSKE FARMACEUSTKE INDUSTRIJE.....	12
3.1.	RAZVOJ FARMACEUTSKE INDUSTRIJE.....	12
3.2.	ZAKONSKI OKVIR FARMACEUTSKE INDUSTRIJE U RH	13
3.3.	FARMACEUTSKA INDUSTRIJA U HRVATSKOJ.....	14
3.4.	POVIJEST BELUPA D.D.....	14
3.5.	POČECI TVORNICE ZA LIJEKOVE – LUDBREG	15
3.6.	IZGRADNJA NOVE TVORNICE.....	16
3.7.	BELUPO D.D. I PODRAVKA D.D.	17
3.8.	NOVA ERA BELUPA D.D.	18
3.9.	ORGANIZACIJSKA STRUKTURA GRUPE BELUPO	19
4.	ISTRAŽIVANJE TRANSAKCIJA IZMEĐU POVEZANIH DRUŠTAVA BELUPO GRUPE.....	22
4.1.	OPIS I ANALIZA TRANSAKCIJE PRODAJE GOTOVIH PROIZVODA I TRGOVAČKE ROBE IZMEĐU POVEZANIH DRUŠTAVA BELUPO GRUPE	22
4.2.	OPIS I ANALIZA TRANSAKCIJE KORPORATIVNIH USLUGA IZMEĐU POVEZANOG DRUŠTVA GRUPE BELUPO	24
4.3.	ANALIZA I PRIKAZ DOKAPITALIZACIJE POVEZANOG DUŠTVA BELUPO D.O.O.EL, SKOPJE 26	
4.4.	ANALIZA I PRIKAZ FINACIJSKIH RASHODA I PRIHODA PO ZAJAMOVIMA I KAMATAMA PO ZAJMOVIMA U GRUPI.....	28
4.5.	DISKUSIJA.....	31
5.	ZAKLJUČAK	33
	LITERATURA.....	35
	POPIS SLIKA	37
	POPIS TABLICA	38

1. UVOD

Povezana trgovačka društva predstavljaju pravno samostalna trgovačka društva koja su međusobno povezana kapitalom ili poduzetničkim ugovorima. U hrvatskom su zakonodavstvu definirana prema Zakonu o trgovačkim društvima, a radi se o pravno samostalnim društvima koja se nalaze u jednom od pet oblika međusobnog odnosa: društvo koje u drugome društvu ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju, ovisno i vladajuće društvo, društvo koncerna, društva s uzajamnim udjelima i društva povezana poduzetničkim ugovorima. U nekom od ovih pet odnosa mogu stajati dva ili više društava, a jedno od njih ima kontrolu ili znatan utjecaj nad drugim društvom ili ostalim društvima u segmentu donošenja financijskih ili poslovnih odluka. Na povezana društva odnose se posebni računovodstveni propisi.

Cilj ovoga rada je prikazati financijski i računovodstveni odnos povezanih društava na primjeru Grupe Belupo. Odnosi će biti prikazani putem četiri osnovne skupine transakcija: prodaju gotovih proizvoda i trgovačke robe, korporativne usluge, financijske transakcije te ostale transakcije.

Struktura rada sačinjena je od osam poglavlja, od kojih je prvo Uvod. Nakon uvodnog poglavlja, dolazi poglavlje Računovodstvo povezanih trgovačkih društava vezano uz povezana trgovačka društva u kojemu je definiran pojam računovodstva u suvremenim uvjetima za potrebe povezanih trgovačkih društava, prezentirana je tradicionalna struktura računovodstva i suvremena struktura računovodstva te se bavi definiranjem povezanih društava prema Zakonu o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93) analizom računovodstvenih propisa koji se odnose na povezana društva. Treće poglavlje je Mjesto i uloga Belupa d.d. u razvoju farmaceutske industrije i opisuje razvoj farmaceutske industrije od 19. stoljeća pa do danas, zakonski okvir unutar kojega djeluje farmaceutska industrija u Hrvatskoj te stanje u farmaceutskoj industriji u Hrvatskoj te poviješću Belupa d.d. gdje se prezentiraju najvažnije činjenice iz povijesti poduzeća s fokusom na osnivanje Belupa d.d., postanak ovisnog društva Podravke d.d. i povijesni razvoj tvornica za lijekove te samog poduzeća i organizacijska struktura Belupa d.d. Četvrto poglavlje je Transakcije između povezanih društava i u njemu su opisane i analizirane četiri najvažnije skupine koje je Belupo d.d. u 2021. godini imao sa svojim povezanim društvima i te sama diskusija. Rad završava petim poglavljem, Zaključak.

1.1. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Grupa Belupo sastoji se od matice društva, 5 povezanih društava i 7 predstavništva. Njena primarna djelatnost je proizvodnja i prodaja lijekova. Belupo d.d. je jedno od 19 povezanih ovisnih trgovačkih društava koji pripadaju Grupi Podravka. Predmet istraživanja u ovom radu su transakcije između povezanih društava Grupe Belupo sa računovodstvenog i financijskog gledišta.

1.2. PROBLEM ISTRAŽIVANJA

Problem koji se obrađuje u ovom radu je ukoliko trgovačko društvo ima povezana društva kako mogu provoditi transakcije između matice društva i ovisnog društva te kako se računovodstveno iste prikazuju. Poslovna transakcija je računovodstveni pojam koji se odnosi na događaje s trećom stranom (u ovom slučaju povezanim trgovačkim društvom) koji, osim što imaju novčanu vrijednost, utječu na financijski položaj tvrtke.

1.3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj rada je pobliže objasniti kako se financijski te računovodstveno gleda na transakcije između matice i ovisnih društava. Belupo d.d. je farmaceutsko poduzeće kojoj je primarna djelatnost proizvodnja i prodaja lijekova. Cilj rada je upoznati se sa povezanim trgovačkim društvima, računovodstvenim definicijama i strukturom računovodstva te na kraju na primjeru Belupa d.d. pobliže objasniti kako se financijski te računovodstveno gleda na transakcije između matice i ovisnih društava, a pritom i dokazati kako ovisna društva utječe na prihode na stranim, ali i na domaćem tržištu. Koristiti će se podaci financijskih izvještaja Grupe Belupo za 2020. i 2021. godinu

1.4. ISTRAŽIVAČKA PITANJA

U radu se nastoji odgovoriti na tri istraživačka pitanja.

Istraživačko pitanje broj 1 – Jesu li inozemna povezana društva Belupo grupe značajno pridonijela prodoru na strana tržišta?

Istraživačko pitanje broj 2 - Jesu li Ljekarne Deltis Pharm pridonijele prihodima prodaje gotovih proizvoda i trgovačke roba na domaćem tržištu?

Istraživačko pitanje broj 3 – Trebaju li se transakcije između povezanih društava računovodstveno prikazi kod oba društva u pitanju, odnosno da li oba društva trebaju imati vidljive transakcije u bilanci i računu dobiti i gubitka (RDG)?

1.5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno korištenjem knjiga, istraživačkih i znanstvenih radova. Korišteni su i Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI 2) te Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI 3) koji predstavljaju osnovnu za financijsko izvještavanje i reviziju, kao i relevantni zakoni na ovu temu. Primjeri koji su dani u radu temelje se i na već prethodno obavljenim istraživanjima te vlastitoj interpretaciji autora a vezano uz računovodstveno i financijsko evidentiranje i praćenje podataka.

Metode koje su korištene u radu su metoda analize, specijalizacije (korištena pri opisu i analizu transakcija prodaje gotovih proizvoda i trgovačke robe između povezanih društava Belupo grupe), deskriptivna metoda (proučavanje financijskih izvještaja Belupo grupe), metoda komparacije (transakcije između matice i ovisnih društava) te metoda studije slučaja (povezana društva Belupo grupe). Metoda analize zahvaća problem u cjelini, dok je za prikupljanje podataka iz stručnog časopisa (Računovodstvo, revizija i financije), zakona (Zakon o obveznim odnosima (NN, br. 78/15), Zakon o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93., 107/07. i 146/08) te knjiga vezanih uz materiju korišteno sekundarno istraživanje). Analiza podataka izrađena je samostalno od strane autora.

2. RAČUNOVODSTVO POVEZANIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

„Računovodstvo je zaokruženi model evidencije gdje se na osobit način planiraju, evidentiraju, kontroliraju i analiziraju stanja i kretanja sredstava i djelovanja u gospodarstvu i na taj način se dobivaju računovodstvene informacije. Računovodstvo je sposobnost zapisivanja, sortiranja i reduciranja iznosa, transakcija i događaja financijske naravi, te interpretacije dobivenih rezultata“ (Dražić-Lutilsky i sur., 2010., str 11-13).

„Dakle, računovodstvo je deskripcija, metrika i interpretacija ekonomskih akcija pojedinih subjekata. Računovodstvo koristi posebnu, vlastitu lingvistiku utemeljenu na sklopu načela, standarda, politika, tehnika i propisa koji otvaraju mogućnost razumijevanja ekonomskih akcija za korisnike“ (Belak, 2006., str 10-12).

Računovodstvo je ključno za nadzor resursa svakog poduzeća i za procjenu njenih učinaka te za donošenje menadžerskih odluka.

Mukhametzvanov i sur. (2017.) u svom radu navode da je računovodstvo više od pukog vođenja popisa zaduženja i odobrenja. To je jezik poslovanja, a time i svih financijskih pitanja. Naša osjetila prikupljaju informacije iz naše okoline, koje naš mozak tumači. Računovođe prevode financijske složenosti u informacije koje javnost može razumjeti. Računovodstvo je tisućama godina star jezik koji se koristi u mnogim dijelovima svijeta. Najraniji dokazi o ovom jeziku potječu iz mezopotamske civilizacije prije više od 7000 godina. Mezopotamci čuvaju najranije zapise o trgovini i primitku robe, a te su aktivnosti povezane s ranim zapisima starih Egipćana i Babilonaca. Mezopotamci su koristili primitivne metode knjigovodstva za bilježenje pojedinosti o transakcijama koje su uključivale životinje, stoku i usjeve.

2.1. TRADICIONALNA STRUKTURA RAČUNOVODSTVA

Tradicionalni računovodstveni koncept dijeli planiranje u pet cjelina iz perspektive računovodstvenih aktivnosti (Žager i sur., 2007.):

- Računovodstveni plan je prikaz budućih događaja koji će biti predmet računovodstvenih evidencija kada se ostvare. Postoje kratkoročni i dugoročni planovi. Na primjer, pretpostavimo da planiranje organiziranja ekskurzije na kraju školske godine zahtijeva predviđanje cijene cijele ekskurzije, pretpostavljenog vremenskog razdoblja izleta i mnogih važnih pitanja vezanih uz organizaciju ekskurzije. Ukoliko se ne planira u zadanom roku može doći do iznenadnih poteškoća

tijekom ture. Zbog toga je planiranje važna aktivnost, kako u različitim životnim situacijama tako i u računovodstvenim evidencijama.

- Knjigovodstvo se fokusira na prošlost. To je najpouzdanija evidencija aktivnosti i temelji se na dvostrukom knjigovodstvu u suvremenom svijetu. Obavlja se kronološki ili kronološki na temelju poslovnih dokumenata. U knjigovodstvu se evidentiraju sve poslovne aktivnosti i novčane transakcije koje utječu na promjene u financijskom stanju poduzeća. Knjigovodstveni poslovi najopsežniji su dio računovodstvenih evidencija, stoga bi ih svaki budući računovodstveni stručnjak trebao upoznati. Bez poznavanja knjigovodstva ne može se biti aktivan računovođa koji može donositi učinkovite odluke na temelju računovodstvenih informacija.

- Računovodstveni nadzor i kontrola odgovorni su za valjanost i pouzdanost računovodstvenih podataka i informacija. Najvažniji zadatak je pokazati razliku između planiranja i realizacije.

- Računovodstvena analiza je poseban dio računovodstva koji analizira temeljna financijska i računovodstvena izvješća. Korištenjem računovodstvene analize mogu se pratiti promjene u financijskom položaju poslovanja, ispunjenje obveza i ostvarenje dobiti poduzeća. Osim toga, računovodstvena analiza pokazuje razlike između ostvarenog i planiranog, razloge eventualnih razlika, te mogućnosti sprječavanja uočenih odstupanja u budućnosti.

- Računovodstveno informiranje je prikazati računovodstvene podatke i informacije korisnicima na jednostavan i jasan način. Postoje vanjski i unutarnji korisnici računovodstvenih informacija. Najčešći oblik pružanja računovodstvenih informacija vanjskim korisnicima je kroz temeljna financijska izvješća na kraju izvještajnog razdoblja. Interni korisnici dobivaju različite računovodstvene informacije tijekom godine jer na temelju njih donose poslovne odluke u poslovanju poduzeća.

2.2. SUVREMENA STRUKTURA RAČUNOVODSTVA

Suvremeni koncepti dijele računovodstvo u tri kategorije računovodstva (Gulin i sur., 2011. str. 11):

- „Financijske računovođe su vanjski računovođe koji pružaju računovodstvene informacije vanjskim korisnicima. Krajnji fokus financijskog računovodstva je izrada osnovnih financijskih ili računovodstvenih izvješća.“

- „Troškovno računovodstvo pruža računovodstvene informacije internim korisnicima. Najstariji je dio računovodstva i evidentira, obračunava troškove u raznim oblicima u

financijskom računovodstvu. Podaci prikupljeni u dijelu troškovnog računovodstva ulazni su podaci za upravljačko računovodstvo.“

• „Upravljačko računovodstvo je isto što i interno računovodstvo i odnosi se na korisnike unutar tvrtke. Prikazuje računovodstvene podatke koji su menadžerima potrebni za donošenje poslovnih odluka. Upravljanje troškovima i planovima za buduće financijske aktivnosti tvrtke. Temeljna razlika između financijskog računovodstva i upravljačkog računovodstva očituje se u smjeru vremena. Financijsko računovodstvo fokusirano je na bilježenje prošlih poslovnih aktivnosti, dok je upravljačko računovodstvo usmjereno na buduće poslovne aktivnosti poduzeća“ (Gulin i sur., 2011., str. 11).

2.3. POVEZANA TRGOVAČKA DRUŠTVA

Prema odredbama Zakona o radu i Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja društvo povezano sudjelujućim udjelom ili interesom označava društvo u kojemu drugo društvo ima sudjelujući udjel ili interes i nad čijom operativnom i financijskom politikom to drugo društvo vrši značajan utjecaj. Prema Pravilniku o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja zahtijeva se praćenje potraživanja, financijskih ulaganja i obveza te određenih financijskih prihoda i rashoda koji su nastali u odnosima s društvima povezanim sudjelujućim interesom.“ (Jurić 2016: 939)

2.4. DEFINICIJA POVEZANIH DRUŠTVA PREMA ZAKONU O TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA

Prema čl. 473. Zakona o trgovačkim društvima (Nar. nov., br. 111/93., 107/07. i 146/08., dalje: ZTD) povezana društva su pravno samostalna društva koja u međusobnom odnosu mogu stajati kao:

1. društvo koje u drugome društvu ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju
2. ovisno i vladajuće društvo
3. društvo koncerna
4. društva s uzajamnim udjelima i
5. društva povezana poduzetničkim ugovorima.

Da bi se neko društvo smatralo povezanim društvom, dovoljno je da je povezano prema jednom od navedenih mjerila. Dakle, povezanim društvima smatraju se dva ili više društva od kojih jedno

ima mogućnost kontrole ili znatnog utjecaja na drugo ili druga društva u donošenju financijskih i poslovnih odluka.

2.5. VEĆINSKI UDIO U DRUGOM DRUŠTVU

Većinski udio u društvu određuje se prema udjelu u kapitalu društva. Člankom 474. st. 2. ZTD-a propisano je da se kod društava kapitala udio u drugom društvu određuje na temelju odnosa nominalne svote udjela koji mu pripada prema ukupnome temeljnom kapitalu društva. Kod dioničkog društva, koje je izdalo dionice bez nominalne svote, udio u kapitalu određuje se brojem dionica koje mu pripadaju u odnosu na ukupni broj izdanih dionica. Vlastite udjele i udjele koji pripadaju trećoj osobi koja ih drži za račun toga društva treba odbiti od temeljnoga kapitala.

Kada tvrtka posjeduje više od 50% druge pravno neovisne tvrtke, to nazivamo većinskim vlasništvom. Pri izračunu udjela u temeljnom kapitalu društva oduzimaju se vlastiti udjeli u temeljnom kapitalu društva, kao i udjeli koje u ime društva drže treće osobe jer smanjuju kapital društva za iznos određen statutom društva. Ugovor o udruživanju ili društvu. Naime, iz vlastitih dionica miruju članska prava društva koje je te dionice steklo, pa uprava može utjecati na promjenu omjera glasova na glavnoj skupštini dioničara, a stjecanjem tih dionica dioničari mogu dobiti povrate koje donose poduzeću (čl. 219. st. 2. ZTD-a).

Međutim, ako do takvog stjecanja udjela dođe, ono će biti valjano jer za stečene udjele jamče osobno svi članovi uprave društva (koja čini većinu). U izračunu udjela društva u većinskom vlasništvu, udjela društva u većinskom vlasništvu, udjela trećeg društva ovisnog o društvu ili udjela na računima društva u većinskom vlasništvu ili za račune društava ovisnih na njemu, treba uzeti u obzir i držanje kod treće osobe (čl. 474. st. 4. ZTD-a).

Na taj se način uzimaju u obzir i dionice koje neizravno drži kontrolni dioničar. Vidi se da trgovačko društvo može izravno imati manji udio od 50% temeljnog kapitala drugog društva, ali budući da se vlastiti udjeli ne uzimaju u obzir pri određivanju iznosa temeljnog kapitala drugog društva i budući da može imati većinu udjela drugog društva dionice kako društvo obračunava za dionice koje on drži. Ove odredbe vrijede i pri izračunavanju glasova većine društava sudionika. Postotak dioničkog kapitala tvrtke u većinskom vlasništvu da tvrtka u većinskom vlasništvu obično posjeduje i većinu glasova u tvrtki. Na taj način se utječe na poslovanje društva i izbor članova tijela društva. Drugi oblik većinskog sudjelovanja je da jedno poduzeće može imati većinsku moć odlučivanja u drugom poduzeću. Tvrtka može posjedovati većinu ovlasti odlučivanja u drugoj tvrtki bez posjedovanja većinskog udjela u toj tvrtki. Tvrtke s većinskom ovlašću odlučivanja tada mogu prisilno podnijeti odluke koje su u njihovom interesu glavnoj skupštini dioničara, glavnoj

skupštini dioničara većinskih društava. Trgovačko društvo koje drži 25% temeljnog kapitala drugog društva dovoljno je da ima većinsku moć odlučivanja, čime se sprječava da skupština dioničara drugog društva donese odluku. Kada govorimo o dvostrukom većinskom sudjelovanju, također je moguće imati i većinsko vlasništvo i većinsku moć odlučivanja u poduzeću. Konačno, društvo koje stječe većinski udio u drugom društvu također je dužno to društvo odmah pismeno obavijestiti (čl. 478. st. 3. ZTD-a).

2.6. OVISNO I VLADAJUĆE DRUŠTVO

Podružnice su pravno neovisna trgovačka društva nad kojima druga trgovačka društva imaju izravan ili neizravan prevladavajući utjecaj (čl. 475. st. 1. ZTD-a). Primarni utjecaj odnosi se na sposobnost vladajućeg društva da utječe na poslovanje i odluke povezanog društva. Utjecaj jednog društva na drugo mora biti trajnije prirode. Za postojanje ovisnosti dovoljno je da matrica utječe na odluke o financiranju poslovanja podružnice. Različite okolnosti mogu imati ogromne učinke. Jednu od njih sam zakon identificira kao oborivu pretpostavku da trgovačko društvo ima većinski udjel u drugom trgovačkom društvu (čl. 475. st. 2. ZTD-a).

Osim toga, situacije u kojima nema većinskog sudjelovanja također mogu imati opće učinke. Temeljem ugovora o suradnji između dvaju ili više povezanih društava, podružnica može biti pod zajedničkim utjecajem tih društava. Glavni učinak također može biti rezultat kombinacije uvjeta. O izravnom vladajućem utjecaju govorimo kada matrica društva ima izravan utjecaj na poslovanje povezanog društva i za to ima mogućnost.

„O posrednom prevladavajućem utjecaju govorimo onda kada vladajuće društvo ima udjele u jednom ovisnom društvu, a to ovisno društvo ima vladajući položaj u nekom drugom ovisnom društvu. Tada će vladajuće društvo ostvarivati svoj prevladavajući utjecaj i na to drugo ovisno društvo. Ovakva situacija se često naziva i višestruka ovisnost. Hrvatski zakonodavac polazi od toga da vladajuće društvo ostvaruje svoj prevladavajući utjecaj u ovisnom društvu. Stoga se u nas traži stvarna realizacija prevladavajućeg utjecaja u ovisnom društvu. Na taj način se sužava primjena odredbi o povezanim društvima te se slabi zaštita manjinskih dioničara i vjerovnika ovisnih društava. Valja naglasiti da pravna teorija zauzima stajalište da je za postojanje odnosa ovisnosti dovoljno postojanje mogućnosti ostvarivanja prevladavajućeg utjecaja.“ (Ibid 2016: 942-945)

2.7. POVEZANA DRUŠTVA PREMA RAČUNOVODSTVENIM PROPISIMA

Budući da su povezana društva pravno samostalna društva, svako od tih društava samostalno vodi poslovne knjige i sastavlja financijska izvješća sukladno odredbama Zakona o računovodstvu (Nar. nov., br. 109/07). U uobičajenim ekonomskim transakcijama, kao što je prodaja robe ili usluga i zajmovi između povezanih društava, svako od tih društava bilježi prisutnost potraživanja ili zaduženja u svojim knjigama trgovanja, ovisno o gospodarskom događaju, na posebnim analitičkim računima potraživanja ili duga prema povezanim poduzeća kako bi zadržali podatke s ciljem moguće konsolidacije računa. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (dalje: HSFI 2) definira povezana društva konceptualno drugačije nego odredbe ZTD-a. Stoga računovodstveni standardi definiraju tri kategorije povezanih poduzetnika kada društvo ulagač stječe više od 20% udjela u drugom društvu: zaposleni poduzetnici (pod kontrolom djelatnosti drugog poduzetnika koji ima više od 50% udjela u dobrom stalni udjeli) Poduzetnici koji imaju značajan utjecaj na druge subjekte (subjekt ulagatelja kontrolira više od 20%, ali manje od 50% udjela u stečenom subjektu) Poduzetnici koji ostvaruju zajedničku kontrolu nad subjektom treće strane.

Povezanim društvima u smislu odredaba ZTD-a smatraju se društva koja imaju većinski udio u drugom društvu (t. 1.1.) odnosno više od 50% udjela ili glasačkih prava u drugom društvu pa se u tom slučaju, u smislu zahtjeva računovodstvenih standarda, govori o matici i ovisnom društvu. Sukladno normama Hrvatskih računovodstvenih standarda (u daljnjem tekstu: HSFI) koje primjenjuju mali poduzetnici, odnosno međunarodnim računovodstvenim standardima koje primjenjuju veliki poduzetnici i porezni obveznici čije dionice kotiraju na organiziranoj burzi ili su u postupku uvrštenja na regulirano jedno tržište vrijednosnih papira, matična tvrtka je tvrtka koja posjeduje jednu ili više podružnica. Podružnica je definirana kao subjekt pod kontrolom drugog subjekta, tj. matičnog društva. Matica objavljuje konsolidirane financijske izvještaje u kojima konsolidira svoje udjele u drugim društvima. Kontrola matičnog društva nad podružnicom očituje se činjenicom da ono posjeduje, izravno ili neizravno, više od 50% glasačkih prava u drugoj podružnici, osim ako se može dokazati da vlasništvo ne stvara kontrolu. Prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (dalje: MSFI 3), kontrola se također pretpostavlja ako matično društvo drži manje od polovice glasačkih prava u drugom društvu ako: zbog sporazuma s drugim ulagačima postoji moć raspolaganja nad više od polovice glasačkih prava, ovlaštenje ugovorno regulirati financijsko – poslovnu politiku Društva, ovlast imenovanja i opoziva većine članova Upravnog odbora ili tijela upravljanja, ovlast većine glasova na sjednicama Upravnog odbora ili relevantnih upravljačko tijelo. Početna ulaganja u podružnice uključeno društvo (matično društvo) obračunava po trošku ulaganja. Troškove ulaganja povećavaju svi troškovi koji

se mogu izravno povezati sa stjecanjem dionica, kao što su npr. B. naknade revizora, odvjetnika, procjenitelja, itd. Nakon datuma stjecanja, ulagač priznaje prihod samo u onoj mjeri u kojoj ima pravo na dobit s pravom glasa tvrtke u koju je uložio (paragraf 13 MSFI-ja 3).

Ukoliko društvo ulagač stječe udio u dionicama ili kapitalu dioničkog odnosno društva s ograničenom odgovornošću, u smislu zahtjeva računovodstvenih standarda, govori se o znatnom utjecaju koje na to društvo ima društvo ulagač. Znatni utjecaj je moć sudjelovanja u odlukama o financijskim i poslovnim politikama društva u koje je uloženo, ali ne i kontrola tih politika. Prema zahtjevima HFSI 2 (t. 2.50.) ta ulaganja, odnosno kako ih definiraju računovodstveni standardi – ulaganja u pridružena društva – evidentiraju se prema metodi udjela. Metoda udjela je metoda prema kojoj se ulaganja u drugo društvo početno priznaju prema trošku ulaganja, a knjigovodstvena se svota tog ulaganja nakon datuma ulaganja povećava ili smanjuje, ovisno o tome priznaje li društvo ulagač dobitak ili gubitak društva u koje je uložio. Naplate udjela u dobitku evidentiraju se kao smanjenje ulaganja. Do promjene knjigovodstvene svote ulaganja može doći kada društvo ulagač treba priznati i promjene proizašle iz revalorizacije nekretnina, postrojenja i opreme i iz provođenja tečajnih razlika proizašle iz poslovnih spajanja. Ulagачev udio u ovim promjenama priznaje se izravno kapitalu ulagača, a kasnije se ulagačev udio u dobitku i gubitcima, proizašlima iz ovih transakcija, eliminira. Metoda udjela ne primjenjuje se samo u slučajevima kada:

- je ulaganje razvrstano u skupinu za prodaju prema Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja broj 8 odnosno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja broj 5. Naime, ako se financijska imovina drži za prodaju, prema navedenim standardima evidentira se prema onoj vrijednosti koja je manja: knjigovodstvena ili fer umanjena za troškove prodaje.
- je ulagač ovisno društvo, a krajnji ili bilo koji posredni vlasnik ulagača sastavlja financijska izvješća, kada se ulagačevim dužničkim ili vlasničkim vrijednosnim papirima ne trguje na uređenom tržištu niti je predan zahtjev za takvo trgovanje.

2.8. UGOVORENE KAMATE IZMEĐU POVEZANIH DRUŠTAVA

Porezno motrište kamata između povezanih osoba definirano je u čl. 14. Zakon o porezu na dobit. Stavkom 1. toga članka propisano je da se pri utvrđivanju prihoda od kamata na dane zajmove obračunava kamata najmanje do visine kamatne stope koja bi se ostvarila između nepovezanih osoba u trenutku odobrenja zajma. Dalje, u st. 2. definirano je da se pri utvrđivanju rashoda od kamata na primljene zajmove kod povezanih osoba priznaju obračunane kamate najviše do visine

kamatne stope koja bi se ostvarila između nepovezanih osoba u trenutku davanja zajma. Kamatnu stopu, prema st. 3. navedenog članka, određuje ministar financija prije početka poreznog razdoblja u kojemu će se koristiti. Kamatnu stopu određuje i objavljuje ministar financija koji dosad nije donio propis u kojemu je određena visina te kamatne stope, postupajući prema odredbama čl. 37. st. 1. Pravilnika o porezu na dobit (Nar. nov., br. 95/05. – 146/12.) i primjenjuje se eskontna stopa Hrvatske narodne banke.

3. MJESTO I ULOGA BELUPA D.D. U RAZVOJU HRVATSKE FARMACEUSTKE INDUSTRIJE

Farmaceutska industrija je grana kemijske industrije kojoj je primarna djelatnoj proizvodnja lijekova, odnosno bavi se otkrivanjem, razvojem i industrijskom proizvodnjom farmaceutskih sirovina, gotovih lijekova i medicinskih proizvoda.

Proizvodnja lijekova je oblikovanje ljekovite tvari u propisanoj koncentraciji uz pomno odabrane tvari i primjenom prikladnog načina pripreme u odgovarajući ljekoviti oblik.¹

3.1. RAZVOJ FARMACEUTSKE INDUSTRIJE

Povijest farmacije stara je koliko i povijest ljudske civilizacije. Ljekovito bilje bilo je rašireno davno prije antike, pisane su farmakopeje, cvjetala je trgovina i ljekarništvo. Nije korišteno ništa što bi ličilo na znanstveni pristup. Kada je u pitanju farmacija, znanost koja se bavi traženjem, razvojem i proizvodnjom lijekova i medicinskih pripravaka, danas su naše ideje potpuno drugačije. Riječ je o produktivnoj znanstvenoj disciplini koja stalnim usavršavanjem i primjenom tehnologije nudi brojne nove ideje i uspješno ih pretvara u zavidne tržišne rezultate. Počeci farmakologije, a s njom i farmaceutske industrije, bili su spori i skromni. Godinama su liječnici bili obučeni i kompetentni u dijagnostici, ali kada je riječ o lijekovima, uglavnom su bili neučinkoviti. U 19. stoljeću spoznaje o tome kako funkcionira ljudski organizam bile su rudimentarne te stoga nisu mogle biti ni temelj za razvoj farmakologije čiji je cilj razumijevanje djelovanja lijekova na ljudski organizam. Još jedan komplicirajući faktor bilo je uvjerenje da su bolest i smrt "svete stvari". Ovi tabui nisu objektivno niti znanstveno tretirani. (Đerke, 2015.)

Prva javna ljekarna otvorena je u Trogiru u 13. stoljeću, a u 19. stoljeću je u Zagrebu osnovan Farmaceutsko biokemijski fakultet. Nakon 1991. godine u Republici Hrvatskoj je počeo proces privatizacije ljekarničkog sektora i osnivanja novih ljekarni.

Ljekarne se u Republici Hrvatskoj dijele na: „samostalne, ljekarničke ustanove s ljekarnama i depoima lijekovima kao podružnicama u vlasništvu županija, ljekarničke ustanove s ljekarnama kao podružnicama u vlasništvu domaćih ili stranih fizičkih ili pravnih osoba, domove zdravlja s

¹ <https://tehnika.lzmk.hr/farmaceutska-industrija/>, preuzeto 25.04.2023.

organizacijskim jedinicama ljekarnama i depoima lijekova u županijskom vlasništvu, te bolničke ljekarne u vlasništvu županija ili države.

3.2. ZAKONSKI OKVIR FARMACEUTSKE INDUSTRIJE U RH

Farmaceutska industrija i njezin rad u Republici Hrvatskoj je regulirana Zakonom o ljekarništvu, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, Zakonom o lijekovima, Zakonom o medicinskim proizvodima te Zakonom o zdravstvenom osiguranju. Tu su i Zakon o računovodstvu, Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI), Međunarodni računovodstveni standardi, Zakon o porezu na dobit te Zakon o porezu na dodanu vrijednost koji također reguliraju poslovanje i drugih subjekata.

Većina država usvaja “nacionalne standarde” u farmaceutskoj industriji koji proizlaze iz zakona i pravilnika koje su izdala ili usvojila službena tijela vlade te vodiče, preporuke ili druge publikacije stručnih organizacija u farmaciji. Načela zaštite lijekova također se ulijevaju u koncept dobrih lijekova prakse. Iz odredbi farmaceutskog zakona jasno je da se to ne odnosi na radnje ljekarnika i liječnika. Ne podliježu samo internim (tehničkim) već i vanjskim (pravnim) kontrolama suda, iako se i taj nadzor provodi uz pomoć stručnjaka iz medicinskih razloga. No, svrha nadzora nije ograničiti slobodu farmaceutskih poduzetnika, što je u interesu pacijenata, već ih prisiliti na poštivanje važećih propisa svojoj profesiji i opreza kod obavljanja poslova. Tako ulaze u farmaceutsku praksu i pravni kriteriji. Sloboda bilo kakvog istraživanja, uključujući klinička ispitivanja lijekova mora se razviti u pravnom sustavu. Zahtijeva postojanje posebne grane medicine, tzv. kliničke farmakologije, koja se bavi specifičnim problemima vezanim uz upotrebu lijekova i njezini učinci na ljude. Pri razmatranju pitanja nadzora polazi se od pravnog cilja. Nadzoru području zaštite lijekova ne odnosi se samo na definiranje prava i obveza, već i djeluje tako da sprječava i sankcionira lošu farmaceutsku praksu. U ovom slučaju, treba priznati da se ovaj nadzor mora usredotočiti na sve situacije – u proizvodnji, testiranju, marketingu, opskrbi, distribuciji i kontroli lijekova – u kojima prava pacijenata mogu biti ugrožena. (Đerke, 2015.)

Također je poznato da Hrvatska od 2003. godine ima svoju Agenciju za lijekove i medicinske proizvode. Najvažnija zadaća agencije je proces registracije, no također nadzire proizvodnju, testiranje, marketing, kvalitetu i štetnost o djelovanju droga, suglasnosti za otvaranje skladišta droga i sl. Druga regulatorna tijela kao što su Komisija za lijekove i Farmaceutska inspekcija Odjela za zdravstvo i socijalnu skrb odgovorna su za različita ovlaštenja i odobrenja za lijekove, njihove cijene i njihov nadzor, dok je jedna od zadaća Povjerenstva za lijekove HZZO-a utvrđivanje liste lijekova koje pokriva zdravstveno osiguranje. (Ibid, 2015.)

3.3. FARMACEUTSKA INDUSTRIJA U HRVATSKOJ

Farmaceutska industrija u Republici Hrvatskoj je industrija s dugogodišnjom tradicijom. „Know-How“ i iskustvo radne snage obećavaju uspješan budući razvoj industrije i srodnih sektora. Ova je industrija jedan od sektora hrvatskog gospodarstva u kojemu se intenzivno ulaže u istraživanje i razvoj. Otkrićem inovativnog antibiotika azitromicina, Hrvatska je postala jedna od deset zemalja svijeta koja se može pohvaliti razvojem potpuno novog lijeka. Proizvodnja farmaceutskih pripravaka u Hrvatskoj i dalje zadržava trend daljnjeg rasta, te ima značaj utjecaj na proizvodnju cijele industrije.²

U Hrvatskoj posluje više od 30 poduzeća farmaceutske industrije gdje su vodeća poduzeća industrije Pliva, JGL i Belupo. 2014. godine Vlada Republike Hrvatske prepoznala je napredak farmaceutske industrije te ju je proglasila strateškom industrijom povezanom sa gospodarskim oporavkom zbog neprekidnog ulaganja u nove tehnologije i veliki udio u ukupnim prihodima izvoza.

U tablici ispod su prikazani prihodi tri najvažnije poduzeća u Republici Hrvatskoj.

PODUZEĆE	2020.	2021.
PLIVA D.O.O.	596.248.572,83	625.024.408,39
BELUPO D.D.	95.042.359,55	97.867.135,05
JGL D.D.	80.926.189,40	95.718.304,33

Tablica 1. Prihodi top 3 farmaceutskih poduzeća u RH u eurima (izradila autorica)
(Izvor: Finiinfo, <https://www.finiinfo.hr/Poduzece/Pregled>, preuzeto: 21.04.2023.)

Iz prethodne prikazane tablice vidi se da je Pliva d.o.o. prema prihodima vodeće poduzeće u Hrvatskoj, dok se Belupo d.d. i JGL d.d. godinama izmjenjuju na pozicijama drugog i trećeg mjesta.

3.4. POVIJEST BELUPA D.D.

² Službena stranica Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta, RH.: Farmacija, dostupno na: <http://investcroatia.gov.hr/sektori/farmacija/>, preuzeto 21.04.2023.

Belupo d.d., farmaceutsko poduzeće sa sjedištem u Koprivnici, osnovano 1971. u Ludbregu. Sama Grupa Belupo danas zapošljava oko 1300 radnika, a bavi se proizvodnjom receptnih i bezreceptnih lijekova, hrane za posebne medicinske potrebe, biljnih lijekova, dodataka prehrani, kozmetike i pomoćnih supstanci.

Vizija Belupa je postati vodeća farmaceutska tvrtka u srednjoj i istočnoj Europi.

Misija Belupa je čuvajmo zdravlje zajedno.

Ciljevi Belupa su izvrsnost, strast, povjerenje, zadovoljstvo, kreativnost i inovativnost.

Proizvodnja društva Belupo d.d. sastoji se od proizvodnje lijekova na recept, hrane za posebne medicinske potrebe i bezreceptnih proizvoda („OTC“ ili engl. *overthecounter* lijekova, biljnih proizvoda, medicinski proizvodi, dodataka prehrani, kozmetike i pomoćnih supstanci).

Proizvodni program društva Belupo d.d. organiziran je prema sljedećim anatomsko-terapijsko kemijskim skupinama proizvoda:

- Pripravci koji djeluju na probavni sustav i metabolizam
- Pripravci koji djeluju na krv i krvotvorne organe
- Pripravci koji djeluju na kardiovaskularni sustav
- Pripravci koji djeluju na kožu – dermatici
- Pripravci koji djeluju na urogenitalni sustav i spolni hormoni
- Pripravci za liječenje sustavnih infekcija
- Pripravci za liječenje zloćudnih bolesti i imunomodulatori
- Pripravci koji djeluju na koštano-mišićni sustav
- Pripravci koji djeluju na živčani sustav
- Pripravci za liječenje infekcija uzrokovanih parazitima
- Pripravci koji djeluju na respiratorni sustav
- Pripravci za osjetila

Prethodno navedene grupe lijekova proizvode se u različitim oblicima kao što su: tablete, kapsule, film-tablete, šumeće tablete, raspadljive tablete za usta, otopine (i u obliku spreja), losioni (i u obliku spreja), kreme, masti, gelovi, sirupi, suspenzije, vagitoriji, čepići, prašci i ampule.

3.5. POČECI TVORNICE ZA LIJEKOVE – LUDBREG

Belupo je nastao u vrijeme intenzivnog procesa industrijalizacije same Podravine. U vrijeme osnivanja Belupa bilo je aktivno 16 farmaceutskih tvrtki. Farmaceut i kemičar Franjo Kajfež jedan

je od zaslužnih za zakladu, koji je izradio plan razvoja regije temeljen na otvaranju tvornice lijekova. Plan su realizirali Podravka i Poljoprivredno-prehrambeni kombinat (PPK) Bednja. Prethodno ekonomski i tehnološki povezane dvije tvrtke su zbog progresivne mehanizacije proizvodnje odlučile preusmjeriti zapošljavanje većeg broja djelatnika u sekundarni sektor te proširiti svoju djelatnost na farmaceutski sektor. Uz potporu Podravke, 1971. godine u sastavu PPK Bednja prvi je put osnovana tvornica lijekova.

Tvornica je počela s radom 1972. godine i ubrzo je dobila naziv BELUPO, od PPK Bednja (BE), Ludbreg (LU) i Podravka (PO). Prvi djelatnici su se stručno osposobljavali u tvornici Lek u Ljubljani. Tvrtka Belupo u početku je proizvodila dezinfekcijska sredstva, biljne pripravke i petnaestak lijekova iz asortimana farmaceutske tvrtke Lek Ljubljana. Tvornica opremljena suvremenom (uglavnom uvoznom) opremom proizvodila je na suhim i mokrim linijama tablete, dražeje, čepiće, masti, sirupe, kapsule, sterilna antibiotska punjenja i dr. Sljedeće godine počinje proizvodnja vlastitih antibiotika. Čvrsti oblici ampicilina proizvedeni su u obliku suhih injekcija, atropin, papaverin, adiablen, alupurinol, dipiridamol u obliku tableta i drugi.

[Slika 1. tvornica belupo ludbreg \(izvor: Feletar, D. \(2013.\), Belupo : ususret naših pola stoljeća : prinos povijesti ljekarništva i farmaceutske industrije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Belupo d.d., Koprivnica\)](#)

3.6. IZGRADNJA NOVE TVORNICE

Planiranje nove tvornice u Koprivnici dovršeno je 1978. godine, a u ljeto je započela izgradnja nove tvornice u industrijskoj zoni Danica, gdje je Belupo pokrenuo proizvodnju kozmetike i modernizacijom proizvodnje omogućio širenje iz trgovine. Tvornica je otvorena 1981. godine i tamo se preselilo sjedište tvrtke. Gradnja nove tvornice na 20.608m² završena je 2017. godine.

Sastojala se od kompleksa pogona za preradu i pakiranje lijekova, pogona za sintezu, laboratorija, poslovne zgrade, elektrane i modernog skladišta. U skladu s vlastitim tehničkim rješenjima, u novom pogonu započela je proizvodnja lidokaina, lorazepama, ritodrina, hidroklorida, oksazepama i drugih. Tada je u proizvodnju pušten Normabel, inačica Belupo Diazepama. Belupo je proizveo više od 40 gotovih lijekova i brojne kozmetičke preparate, od kojih je većina licencirana od stranih tvrtki. Proizvodili su između ostalog nadaleko poznatu pastu za zube Elmex, kremu za sunčanje Coppertone, kozmetičku liniju Ruža, liniju muških mirisa Hardy i dr. Potom su izvozili razne gotove lijekove, a proizvodnju proširili i na veterinu. Godine 1981. Belupo je sudjelovao s čak 14,2% prihoda Podravke i zapošljavao oko 700 radnika.

[Slika 2. Coppertone reklama \(izvor: belupo 50 – godine zlatnog sjaja; https://www.youtube.com/watch?v=yajiu3LvqH8&t=23s\)](https://www.youtube.com/watch?v=yajiu3LvqH8&t=23s)

3.7. BELUPO D.D. I PODRAVKA D.D.

Posljednje desetljeće 20. stoljeća, kao i ostatak Hrvatske, obilježilo je organizacijsko preustroj, no Belupo je nastavio uspješno poslovati snagom modernog poslovanja. Novom organizacijskom strukturom 1990. godine Belupo djeluje u sastavu Podravke kao proizvodna cjelina (PC) farmaceutske industrije koja se sastoji od pogona Belupa Ludbreg i pogona Belupa Koprivnica. Godine 1991. Belupo postaje samostalno društveno poduzeće Belupo d.o.o. (još uvijek u

potpunom vlasništvu Podravke) i 1992. godine nosi naziv Belupo - lijekovi i kozmetika d.o.o. U to vrijeme proizvedeno je više od 172 oblika raznih lijekova (lijekovi za kardiovaskularne bolesti, anestetici, psihosedativi, antireumatik i dr.) i više od 600 različitih farmaceutskih i kozmetičkih proizvoda s gotovo 800 zaposlenika. Godine 1999. izgrađena je nova tvornica čvrstih lijekova površine 7.000 m², koja zadovoljava svjetske standarde, čime je proširen farmaceutski kompleks i nova tvornica postala najmodernija tvornica lijekova u ovom dijelu Europe. Novi sustav omogućio je transparentan tijek poslovnih procesa. Početkom 2000-ih započela je proizvodnja poznatih lijekova Neofen, Belodin i Bevital.

Belupo je 2002. pretvoren u dioničko društvo. Ubrzo je osnovano nekoliko povezanih društava u inozemstvu (2002. u Ljubljani, 2003. u Bratislavi, 2005 u Skoplju). U 2007. godini završena je najvažnija faza investicijskog razvoja tvrtke. Belupo je 2007. godine osnovao vlastiti ljekarnički lanac Deltis Pharm (danas ima 9 podružnica), a 2008. godine stekao je 65-postotni udio u bosanskohercegovačkoj farmaceutskoj kompaniji Farmavita. Belupo 2013. godine započinje s razvojem hrane za posebne medicinske namjene, a godinu dana kasnije dobiva licencu za promet lijekova na veliko. Ipak, tvornica u Ludbregu u kojoj su se proizvodili penicilinski antibiotici zatvorena je potkraj 2013. godine.

3.8. NOVA ERA BELUPA D.D.

U 2017. godini završena je četverogodišnja izgradnja tvornice krutih, polutekućih i tekućih lijekova na površini od 20.608 m². Novi pogon sastoji se od dvije proizvodne linije: čvrstih oblika (tablete i kapsule pakirane u blister pakiranja ili bočice) te polukrutih i tekućih oblika (kreme, masti, otopine, sirupi, suspenzije, tekućine i čepići). Moglo se proizvoditi i registrirati ukupno 94 lijeka (na recept i bez recepta) i 9 proizvoda u kategoriji dodataka prehrani, kozmetičkih proizvoda, medicinskih proizvoda i hrane za posebne medicinske namjene. Slijede Naxil i Naxil Forte šumeće tablete za olakšavanje iskašljavanja, Belodin A Derm Gel za ublažavanje svrbeža, praćenje kožnih reakcija te Nutribel Complex, proizvod iz skupine namirnica za posebne medicinske namjene namijenjen prehrani oboljelih od raka. Belupa je 2019. godine, nakon dugih priprema, uveo serijalizaciju vezanu uz zaštitu lijekova od krivotvorenja. U 2021. godini Belupo je proslavio 50. obljetnicu postojanja. Kako kažu iz tvrtke, iza sebe imaju veliku prepoznatljivost i povjerenje, a Belupo je dio gotovo svakog hrvatskog domaćinstva i prisutan je na 18 europskih tržišta.

GODINA	DOGAĐAJ
1970.	Podravka se počinje pripremati za farmaceutske-kemijsku proizvodnju, odnosno stvara pretpostavke ulaska na novo strateško poslovno područje.
1971.	Završen projekt gradnje tvornice lijekova.
1972.	Otvorena prva tvornica u Ludbregu.
1981.	Izgrađena Nova tvornica lijekova sa središnjim skladištem s tornjem i ekspeditom te energanom i poslovnom zgradom.
1999.	Gradnja nove tvornice krutih oblika lijekova.
2002.	Osnovana tvrtka kćer u Sloveniji sa sjedištem u Ljubljani
2003.	Osnovana tvrtka kćer u Slovačkoj sa sjedištem u Bratislavi.
2004.	Završena gradnja tvornice polu krutih i tekućih lijekova
2005.	Izgrađen je mikrobiološki laboratorij i novi objekt kontrole i osiguranja kvalitete. Osnovana tvrtka kćer u Makedoniji sa sjedištem u Skopju.
2007.	Osnivanje ljekarničke ustanove – Ljekarne Deltis Pharm koja danas ima 9 ljekarničkih jedinica.
2008.	Većinski udio u Farmaviti – farmaceutskoj tvrtki u Bosni i Hercegovini.
2010.	Farmavita – proizvodna dozvola
2013.	Kreće novi investicijski ciklus Belupa – gradnja dviju novih tvornica.
2014.	Farmavita najpoželjniji poslodavac u sektoru farmacije u BiH za 2014. Farmavita osnovala predstavništvo u Prištini, Kosovo.
2015.	Početak radova na gradnji glavnog objekta Belupovih novih tvornica budućnosti. Farmavita – otvaranje novog poslovno-skladišnog objekta.
2017.	Završetak četverogodišnje gradnje Belupovih tvornica krutih, polu krutih i tekućih oblika lijekova na 20.608 m ² . Belupo dobio proizvodnu dozvolu za Novu tvornicu krutih, polu krutih i tekućih oblika lijekova.

Tablica 2. Kronološki prikaz povijesti grupe belupo (izradila autorica)

3.9. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA GRUPE BELUPO

Grupa Belupo sastoji se od matice i 5 društava grupe te od 7 predstavništva.

Društva Grupe su:

- Belupo d.o.o., Slovenija (100% vlasništva Belupo d.d.)

Društvo Belupo Slovenija je povezano društvo Belupo grupe te je osnovano 2002. godine. Društvo se bavi distribucijom Belupo proizvoda na području države Slovenije.

- Belupo s.r.o., Slovačka (100% vlasništva Belupo d.d.)

Društvo Belupo Slovačka je povezano društvo Belupo grupe je osnovano 2003. godine. Društvo se bavi distribucijom Belupo proizvoda na području Slovačke i Češke.

- Belupo d.o.o.el, Makedonija (100% vlasništva Belupa d.d.)

Društvo Belupo Makedonija je povezano društvo Belupo grupe te je osnovano 2005. godine. Društvo Belupo Makedonija se bavi distribucijom Belupo proizvoda na području Makedonije.

- Ljekarne Deltis Pharm, Hrvatska (100% vlasništva Belupa d.d.)

Zdravstvena ustanova za ljekarničku djelatnosti Ljekarne Deltis Pharm je zdravstvena ustanova osnovana 2007. godine. Ustanova se sastoji od 9 ljekarničkih jedinica. Glavne djelatnosti ustanove su opskrba lijekovima, medicinskim proizvodima, dječjom hranom, kozmetičkim i drugim sredstvima za zaštitu lijekova i medicinskih proizvoda.

Slika 3. Logo ljekarni Deltis Pharm (izvor: <https://www.belupo.hr/hr/kontakt/>)

- Farmavita d.o.o., BiH (65% većinskog vlasništva Belupa d.d.)

Zdravstvena ustanova za ljekarničku djelatnosti Ljekarne Deltis Pharm je zdravstvena ustanova osnovana 2007. godine. Ustanova se sastoji od 9 ljekarničkih jedinica. Glavne djelatnosti ustanove su opskrba lijekovima, medicinskim proizvodima, dječjom hranom, kozmetičkim i drugim sredstvima za zaštitu lijekova i medicinskih proizvoda.

Slika 1. Sjedište Farmavite (IZVOR: Feletar, D. (2013.), Belupo : ususret naših pola stoljeća : prinos povijesti ljekarništva i farmaceutske industrije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Belupo d.d., Koprivnica)

Predstavništva Belupa d.d. su:

- Moskva, Rusija
- Prag, Češka
- Sarajevo, BiH
- Beograd, Srbija
- Kijev, Ukrajina
- Almaty, Kazhstan
- Priština, Kosovo

4. ISTRAŽIVANJE TRANSAKCIJA IZMEĐU POVEZANIH DRUŠTAVA BELUPO GRUPE

Istraživanje obuhvaća period transakcija koji se odvijao u 2021. godini, dok je za usporedbu podataka korištena i 2020. godina, odnosno istraživani podaci nalaze se u financijskim izvještajima Grupe Belupo za 2020. i 2021. godinu. Istraživanje je fokusirano na odnose između povezanih društava, odnosno na prodaju gotovih proizvoda i trgovačke robe, korporativne usluge, dokapitalizacije društva te financijskih prihoda i rashoda po zajmovima i kamatama po zajmovima.

Glavne transakcije koje se odvijaju između društva Belupo d.d. i povezanih društava u razdoblju od 1.1. do 31.12.2021. godine dijele se na sljedeće osnovne skupine:

- Prodaja gotovih proizvoda i trgovačke robe
- Korporativne usluge
- Financijske transakcije
- Ostale transakcije

4.1. OPIS I ANALIZA TRANSAKCIJE PRODAJE GOTOVIH PROIZVODA I TRGOVAČKE ROBE IZMEĐU POVEZANIH DRUŠTAVA BELUPO GRUPE

Najznačajnija transakcija koja se odvijala između povezanih društava Belupo grupe u 2021. godini uključuje sljedeće:

- prodaju gotovih farmaceutskih proizvoda te trgovačke robe od strane društva Belupo d.d. povezanim društvima Belupo Slovenija, Belupo Slovačka, Belupo Makedonija, Farmavita i zdravstvenoj ustanovi – Ljekarni Deltis Pharm, koja su potom iste proizvode distribuirali (prodavali) na vlastitim tržištima u svojstvu distributera
- prodaju farmaceutskih poluproizvoda (tablete) od strane društva Belupo d.d. povezanom društvu Farmavita, koje je iste poluproizvode pakiralo i naknadno prodavalo na vlastitom tržištu

Transakcije proizvodnje i prodaje gotovih proizvoda i trgovačke robe za 2020. i 2021. godinu vidljive su tablici niže.

Prihodi Društva od povezanih strana	Društva unutar Belupo grupe	Promet u 2020. godini (u tisućama kuna)	Promet u 2021. godini (u tisućama kuna)
Prihodi od prodaje gotovih proizvoda i trgovačke robe	Belupo Slovačka	31.090	33.105
	Farmavita	31.090	29.035
	Belupo Slovenija	15.250	14.846
	Belupo Makedonija	12.030	13.738
	Ljekarne Deltis Pharm	1.280	1.160

Tablica 2. Proizvodnja i prodaja gotovih proizvoda i trgovačke robe (izradila autorica)

(Izvor: Revidirani financijski izvještaj Grupe Belupo, 2020. i 2021.)

Društvo Belupo d.d. je u analiziranim godinama proizvodilo i prodavalo lijekove te farmaceutske proizvode povezanim društvima Belupo Slovačka, Farmavita, Belupo Slovenija, Belupo Makedonija i zdravstvenoj ustanovi – Ljekarni Deltis Pharm.

Transakcije koje su se odvijale između društva Belupo d.d. i navedenih povezanih društava u analiziranoj godini uključivale su prodaju gotovih proizvoda ili poluproizvoda (blisteri/tablete) te trgovačke robe povezanim društvima, koja su potom iste proizvode distribuirali (prodavali) na vlastitim tržištima u svojstvu distributera.

Povezana društva Belupa d.d. koja kupuju gotove proizvode i trgovačku robu imaju isključivo distributersku funkciju osim društva Farmavita koje, pored distributerske funkcije, ima i vlastitu proizvodnu funkciju.

U slučaju gotovih proizvoda kupljenih od društva Belupo d.d. radi se o gotovim proizvodima koje društvo Belupo d.d. samostalno razvija, proizvodi te u vlasništvu ima materijalnu i nematerijalnu imovinu vezanu uz te proizvode. Također, društvo Belupo d.d. prodaje i trgovačku robu povezanim društvima.

Pri kupnji proizvoda, povezana društva snose tipične funkcije i rizike neovisnih distributera, u smislu da imaju gotove zalihe proizvoda, snose odgovornost za prodaju proizvoda u smislu komunikacije s kupcima te definiranja prodajnih ciljeva u suradnji s društvom Belupo d.d.

4.2. OPIS I ANALIZA TRANSAKCIJE KORPORATIVNIH USLUGA IZMEĐU POVEZANOG DRUŠTVA GRUPE BELUPO

Društva koja su povezana sudjelujućim interesom na posebnim pozicijama u bilanci trebaju iskazivati dugotrajna i kratkotrajna potraživanja od tih društava. Dugotrajna potraživanja od društva povezanih sudjelujućim interesom iskazuju se u bilanci na poziciji B.IV.2. – Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom. Kratkotrajna potraživanja od društva povezanih sudjelujućim interesom iskazuju se u bilanci na poziciji C.II.2. – Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom. U okviru toga sintetičkog računa iskazuju se odvojeno potraživanja za isporučene robe i usluge od tih društava i ostala potraživanja. Ostala potraživanja obuhvaćaju, primjerice, potraživanja za kamate, dividende i sl. od tih društava. Prema zahtjevima t. 11.23. Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja 11 – Potraživanja, potraživanja se početno mjere po fer vrijednosti. Ako se naplata potraživanja odgađa za dulje razdoblje (dulje od 1 godine), a nisu ugovorene kamate, ili su ugovorene po stopi koja je niža od tržišne, potraživanje će se priznati u svoti koja predstavlja sadašnju vrijednost budućih novčanih tokova diskontiranih primjenom tržišne kamatne stope. Na svaki sljedeći datum bilance, potraživanja čija se naplata očekuje u razdoblju duljem od godine dana trebaju se evidentirati po amortiziranom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope smanjeno za gubitak od smanjenja vrijednosti. Sva se ostala potraživanja mjere prema početno priznatoj svoti smanjeno za naplaćene svote i smanjenja vrijednosti.

Društvo Belupo d.d. je pružalo korporativne usluge povezanoj zdravstvenoj ustanovi – Ljekarne Deltis Pharm.

Primjer korporativnih usluga koje društvo Belupo d.d. pruža zdravstvenoj ustanovi Ljekarne Deltis Pharm su primjerice informatičke usluge. Matica izdaje fakturu koja se evidentira na analitiku konta u grupi što je važno zbog konsolidacije i pripreme izvještaja grupe.

Belupo d.d. kao matično poduzeće pruža navedene usluge za koje povezano društvo na kraju mjesec zaprimi fakturu, odnosno Belupo d.d. je u ovom slučaju dobavljač, dok su Ljekarne Deltis Pharm kupac. Zbog manjeg opsega i kompleksnosti usluga, društvo Belupo d.d. pruža korporativne usluge zdravstvenoj ustanovi Ljekarne Deltis Pharm.

Prihodi od prodaje usluga za 2020. i 2021. godinu prikazani su u tablici niže.

Transakcija	Društva unutar Belupo grupe	Promet u 2020. godini (u tisućama kuna)	Promet u 2021. godini (u tisućama kuna)
Prihod od prodaje usluga	Ljekarne Deltis Pharm	404	389

Tablica 3. Prikaz prihoda od prodaje gotovih proizvoda (izradila autorica)
(Izvor: Revidirani financijski izvještaj Grupe Belupo, 2020. i 2021.)

Računovodstveni prikaz korporativnih usluga između matice i povezanog društva:

Matica Belupo izdaje fakturu povezanom društvu Ljekarne Deltis Pharm za informatičke usluge. Mjesečna faktura iznosi 4.000,00 HRK.

Matica prihod knjiži na grupu konta 140 – Potraživanja iz poslovanja s povezanim poduzetnicima. Nakon što matica izda fakturu, dio iznosa od 25% knjiži se na grupu konta 260 – Obveze za porez na dodanu vrijednost (PDV) u ovom slučaju radi se o iznosu od 1000,00 HRK, dok se ostatak iznosa knjiži na grupu konta 7500 – Prihodi od prodaje proizvoda i usluga povezanim poduzetnicima te smo s tim knjiženjima zatvorili dugovnu sa potražnom stranom.

140-POTRAŽIVANJA IZ POSLOVANJA S POVEZANIM PODUZETNICIMA		
(1)	4.000,00	HRK
7500-PRIHODI OD PRODAJE USLUGA POVEZANIM PODUZETNICIMA		
	HRK	3.000,00 (1)
260-OBVEZE ZA POREZ NA DODANU VRIJEDNOST (PDV)		
	HRK	1.000,00 (1)

Slika 5. Prikaz knjiženja matice (izradila autorica)

Sa strane kupca, u ovom slučaju radi se o Ljekarnama Deltis Pharm prvo imamo grupu konta 240 – Obveze prema povezanim poduzetnicima iz poslovnih odnosa u punom iznosu od 34.000,00 HRK. Nakon toga potražna strana se mora zatvoriti dugovnom, odnosno kod kupca umjesto

obaveza za PDV imamo grupu konta 160 – Pretporez (PDV u primljenim računima, plaćeni PDV) te evidentiranje troška na kontu informatičkih usluga – 4164 u grupi.

240-OBVEZE PREMA POVEZANIM PODUZETNICIMA IZ POSLOVNIH ODNOSA		
	HRK	4.000,00 (2)
4164-INFORMATIČKE USLUGE		
(2)	3.000,00 HRK	
160-PRETPOREZ (PDV U PRIMLJENIM RAČUNIMA, PLAĆENI PDV)		
(2)	1.000,00 HRK	

Slika 6. Prikaz knjiženja povezano društvo (izradila autorica)

4.3. ANALIZA I PRIKAZ DOKAPITALIZACIJE POVEZANOG DUŠTVA BELUPO D.O.O.EL, SKOPJE

Kapital je vlastiti izvor financiranja imovine i što je veći relativno je manja zaduženost društva. Svakim povećanjem vlastitih izvora sredstava za financiranje d.o.o.-a, odnosno povećanjem udjela kapitala u odnosu na ostalu pasivu, jača se poslovna stabilnost, bonitetni status kod banaka i dobavljača, vjerovnici su sigurniji u naplati svojih tražbina. Povećanje kapitala može nastati i bez dokapitalizacije tako da se posluje s dobitkom i njegovim zadržavanjem. Prijenosom zadržanog dobitka u temeljni kapital ne mijenja se ukupna svota kapitala.

Više je načina na koji se može povećati temeljni kapital trgovačkog društva. Najčešći je da članovi društva uplaćuju dodatne svote za dokapitalizaciju društva, ili pak unose svoju (privatnu) imovinu (stvari i prava) u društvo. Za razliku od uplata u novcu kad ne treba revizija, kod unosa stvari i prava (pa i potraživanja) potrebno je angažirati revizora (revizija osnivanja) jer to propisuje čl. 390. st. 4. i 457. st. 7. Zakona o trgovačkim društvima (Nar. nov., br. 111/93. – 40/19.)

Društvo je u 2020. godini dokapitaliziralo povezano društvo Belupo d.o.o.el., Skopje u iznosu od 37.000,00 HRK (5.000,00 EUR), dok u 2021. godini nije bilo promjena u vrijednosti udjela u ovisnim društvima. Važno je ispravno evidentirati dokapitalizaciju radi konsolidacije.

Prikaz knjiženja dokapitalizacije:

Matica Belupo sa žiro-računa daje 37.000,00 HRK povezanom društvu te se isto evidentira kao odljev sa žiro-računa matice kao i ulaganje u povezana društva na konto 040- Dionice i udjeli u poveznim poduzetnicima.

100-TRANSAKCIJSKI RAČUN (ŽIRO RAČUNI I TEKUĆI RAČUNI)		
	HRK	37.000,00 (1)
040-DIONICE I UDJELI U POVEZANIM PODUZETNICIMA		
(1)	37.000,00	HRK

Slika 7. Prikaz knjiženja dokapitalizacije (izradila autorica)

Povezano društvo priljev evidentira na žiro-račun te ga knjiži na konto 901-Temeljni kapital društva sa ograničenom odgovornošću, kao dokapitalizaciju.

100-TRANSAKCIJSKI RAČUN (ŽIRO RAČUNI I TEKUĆI RAČUNI)		
(2)	37.000,00	HRK
901-TEMELJNI KAPITAL DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU		
	HRK	37.000,00 (2)

Slika 8. Prikaz knjiženja dokapitalizacije 2 (izradila autorica)

4.4. ANALIZA I PRIKAZ FINANCIJSKIH RASHODA I PRIHODA PO ZAJMOVIMA I KAMATAMA PO ZAJMOVIMA U GRUPI

Obveze za primljene zajmove, depozite i sl. od društava koja su povezana sudjelujućim interesom također se bilančno iskazuju odvojeno od obveza za zajmove prema drugim osobama. Dugoročne obveze za zajmove, depozite i sl. iskazuju se u bilanci na poziciji C. 4. – Obveze za zajmove, depozite i sl. društava povezanih sudjelujućim interesom. Kratkoročne obveze za zajmove, depozite i sl. iskazuju se u bilanci na poziciji D. 4. – Obveze za zajmove, depozite i sl. društava povezanih sudjelujućim interesom Prema zahtjevima t. 13.30. Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja 13 financijske obveze kod početnog utvrđivanja vrijednosti evidentiraju se prema fer vrijednosti. Ako se financijske obveze kod naknadnog utvrđivanja vrijednosti ne evidentiraju prema fer vrijednosti, tada se u početno utvrđivanje vrijednosti uključuju transakcijski troškovi. Nakon početnog utvrđivanja vrijednosti, vrijednost obveza naknadno se utvrđuje prema amortiziranom trošku primjenom metode efektivnog kamatnjaka osim:

- financijskih obveza čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobitka i gubitka. Vrijednost tih obveza iskazuje se prema njihovoj fer vrijednosti
- financijskih obveza koje nastaju ako prijenos financijske imovine ne ispunjava zahtjeve prestanka njihova evidentiranja ili se računovodstveno evidentira primjenom pristupa nastavka kontinuiranog sudjelovanja u imovini

Belupo s.r.o., Bratislava na 31.12.2021. godine ima potraživanje po zajmovima u grupi prema matici društva u iznosu od 3.608.000,00 HRK (480.000,00 EUR).

Transakcija	Društva unutar Belupo grupe	Promet u 2020. godini (u tisućama kuna)	Promet u 2021. godini (u tisućama kuna)
Obveze po primljenim kreditima	Belupo s.r.o., Bratislava	-	3.608

Tablica 4. Obveze po primljenim zajmovima (izradila autorica)
(Izvor: Revidirani financijski izvještaj Grupe Belupo, 2020. i 2021.)

100-TRANSAKCIJSKI RAČUN (ŽIRO RAČUNI I TEKUĆI RAČUNI)	
	HRK 3.608.000,00 (1)
151- DANI KRATKOROČNI ZAJMOVI POVEZANIM PODUZETNICIMA	
(1) 3.608.000,00 HRK	

Slika 9. Financijski rashod Belupo Bratislava (izradila autorica)

Prema navedenom prikazu knjiženja sa žiro-računa Belupo Bratislave vidljiv je odljev sredstava u iznosu zajma. Belupo Bratislava je u svojim knjigama evidentirao na kontima 151- Dani kratkoročni zajmovi (kredit) povezanim poduzetnicima u ovom slučaju je to matrica Belupo d.d..

100-TRANSAKCIJSKI RAČUN (ŽIRO RAČUNI I TEKUĆI RAČUNI)	
(2) 3.608.000,00 HRK	
2511-OBVEZE ZA ZAJMOVE (KREDITE) DOBIVENE IZ INOZEMSTVA	
	HRK 3.608.000,00 (2)

Slika 10. Financijski prihod matice Belupo (izradila autorica)

Belupo d.d. evidentira priljev na svoj žiro-račun te ga u svojim knjigama knjiži na konto 2511- Obveze za zajmove (kredite) dobivene iz inozemstva u iznosu od 3.608.000,00 HRK.

Novčani zajam se može, prema Zakonu o obveznim odnosima, ugovoriti beskamratno ili uz određenu kamatu. Međutim, poreznim su propisima utvrđeni posebni kriteriji, kojih se nužno pridržavati kada trgovačka društva odobravaju ili primaju pozajmice s toga je društvo Belupo d.d. imalo obvezu plaćanja kamata po zajmu.

Belupo Bratislava je kamatu evidentirao kao financijski prihod na konto 760 – Financijski prihodi iz odnosa sa povezanim poduzetnicima.

1512-POTRAŽIVANJA ZA KAMATE PO DANIM KREDITIMA POVEZANIM PODUZETNICIMA			
(3)	3.500,00	HRK	

1512-POTRAŽIVANJA ZA KAMATE PO DANIM KREDITIMA POVEZANIM PODUZETNICIMA			
		HRK	3.500,00 (3)

Slika 11. Potraživanja za kamate po danim kreditima (izradila autorica)

Belupo d.d. kao zajmoprimac trošak kamate je evidentirao na konto 7100 – Financijski rashodi iz odnosa sa ovisnim poduzetnicima.

7100-FINANCIJSKI RASHODI IZ ODNOSA S OVISNIM PODUZETNICIMA			
(4)	3.500,00	HRK	

2514-OBVEZE ZA KAMATE PO PRIMLJENIM KREDITIMA			
		HRK	3.500,00 (4)

Slika 12. Obveze za kamate po primljenima kreditima (izradila autorica)

4.5. DISKUSIJA

Tema ovog završnog rada je Računovodstveno praćenje i financijski odnosi povezanih društava na primjeru Grupe Belupo. Primjenom metoda istraživanja (metoda studije slučaja, metoda analize, metoda specijalizacije, deskriptivna metoda i metoda komparacije) te samim sekundarnim istraživanjem prema postavljenim istraživačkim pitanjima dolazi se do sljedećih zaključaka: da povezana društva matici ostvaruju prihode na domaćim i inozemnim tržištima, da se smanjuju troškovi povezanih društava npr. za korporativne usluge poput informatičkih usluga te usluga održavanja opreme, da odnosi matice i povezanih društva mogu dovesti do veće poslovne stabilnosti zbog prodora na druga tržišta, kao i mogućnost lakšeg dobivanja zajmova ili kredita po manjim kamatnim stopama, ali i u kraćem vremenskom razdoblju.

Prema financijskim izvještajima Grupe Belupo dokazuje se uspješnost i likvidnost poduzeća, što na stranim, a što na domaćem tržištu, a povezana društva pridonose tom rezultatu. Isto tako, ovisna društva pomažu matici steći veću poslovnu stabilnost primarno radi prodora na druga tržišta što znači veći razvoj Grupe Belupo i prepoznatljivost na više tržišta. Računovodstvenim metodama prikaza transakcija između matice i ovisnog društva pokazano je kako se transakcije evidentiraju kod oba društva te da svaka transakcija mora biti evidentirana radi konsolidacijskog izvještaja.

U radu su pobliže objašnjene transakcije između matice i ovisnog društva u nekoliko prikazanih računovodstvenih transakcija: prodaja gotovih proizvoda, korporativne usluge, dokapitalizacije i davanja/primanja zajma. Prema tome, smatra se da je ovime cilj istraživanja ostvaren, odnosno da su pobliže istražene i objašnjene navedene transakcije.

Najvažnije transakcije između povezanih društava grupe Belupo odnose se na prodaju gotovih proizvoda i trgovačke robe. Transakcije koje su se odvijale između društva Belupo d.d. i navedenih povezanih društava analizirane su istraživanjem financijskih izvještaja za 2020. i 2021. poslovnu godinu te su uključivale prodaju gotovih proizvoda ili poluproizvoda te trgovačke robe povezanim društvima, koja su potom iste proizvode distribuirali (prodavali) na vlastitim tržištima u svojstvu distributera, dok Farmavita d.o.o. obavlja i proizvodnu funkciju. Prema podacima iz financijskih izvještaja grupe Belupo donosi se zaključak da povezana društva matici ostvaruju prihode na inozemnim tržištima što je vidljivo iz financijskih izvještaja za 2020. i 2021. godinu. Tržište RH pokriveno je sa 9 ljekarničkih trgovina Ljekarna Deltis Pharm koje ostvaruju prihode u prodaji gotovih proizvoda i trgovačke robe Belupa. Ovim podacima se odgovara na istraživačko pitanje broj 1 i broj 2.

Neke od koristi transakcija poput korporativnih usluga koje Belupo d.d. pruža Ljekarnama Deltis Pharm je što sama zdravstvena ustanova ne mora sama imati usluge koje joj može pružiti matična društva kao što su usluge informatičke podrške, usluge održavanja te pravne usluge, što dovodi do centralizacije poslova i smanjuju troškove korporativnih usluga povezanog društva. Belupo d.d. svaki mjesec izdaje fakturu za realizirane usluge te se isto računovodstveno evidentira kod oba društva.

Koristi transakcije dokapitalizacije povezanog društva je povećanje temeljnog kapitala te to dovodi do veće poslovne stabilnosti te boljeg statusa kod dobavljača i banaka. Belupo d.d. je u 2020. godini dokapitaliziralo povezano društvo Belupo d.o.o.el., Skopje u iznosu od 37.000,00 HRK (5.000,00 EUR). Računovodstveno se kod matice društva evidentiralo kao ulaganje u povezano društva, dok je kod primaoca, odnosno povezanog društva došlo do povećanja kapitala.

Matica je od povezanog društva Belupo Bratislava primila zajam u iznosu od 3.608.000,00 HRK. Matica i povezano društva mogu davati zajmove ili kredite po manjim kamatnim stopama nego što bi primili od banaka, što je korist ovakvih transakcija. Kao što je vidljivo u istraživanju, u ovom slučaju kamate su bile 3.500,00 HRK. Belupo d.d. kao matična evidentiralo je obavezu prema primljenim zajmovima, dok je povezano društvo Belupo Bratislava isto evidentiralo kao dane kratkoročne zajmove pošto se radilo o zajmu unutar jedne godine.

Prema gore navedenom možemo odgovoriti na istraživačko pitanje broj 3 da se sve transakcije trebaju računovodstveno evidentirati u oba društva kako bi konsolidacija bila ispravna. Konsolidacija se obavlja na razini matice društva, u ovom slučaju Belupa d.d.. Godišnja konsolidirana financijska izvješća ne trebaju uključivati financijska izvješća društava koja pojedinačno ili skupno nisu značajna za godišnja konsolidirana izvješća grupe, ali tada u bilješkama mora objaviti razloge zbog kojih ta financijska izvješća nisu uključena u konsolidaciju.

U konsolidiranom godišnjem izvješću mora se prikazati:

- razvitak (menadžersko izvješće)
- rezultat poslovanja (račun dobitka i gubitka)
- financijsko stanje društava (bilanca) uključenih u konsolidaciju razmatranih kao cjelina
- glavne rizike i nesigurnosti kojima su izložena društva koja sudjeluju u konsolidaciji

Konsolidacija financijskih izvješća obavlja se zbog objedinjavanja podataka o financijskom položaju, rezultatima poslovanja i promjenama u financijskom položaju grupe kao cjeline (matice i svih ovisnih društava). S tom se svrhom konsolidirana financijska izvješća grupe prezentiraju kao da su izvješća jedne ekonomske cjeline.

5. ZAKLJUČAK

Današnja poduzeća se u mnogim slučajevima sastoje od matice i poveznih društava. Na primjeru Belupa d.d. može se vidjeti iako je Belupo d.d. dio grupe Podravke, kako je i sam matica povezanim društvima svoje grupe, grupe Belupo.

Preglednost odnosa povezanih društava predstavlja temelj zaštite manjinskih dioničara u ovisnim društvima i njihovih vjerovnika. Ona je korisna i za članove vladajućeg društva i njegovu upravu kako bi se upoznali s uspješnosti poslovanja povezanih društava, kao i za potencijalne ulagatelje i druge sudionike tržišta kapitala.

Da bi imalo moć odlučivanja, matično društvo mora posjedovati više od 50% dionica društva, odnosno mora biti većinski dioničar povezanog društva. Belupo d.d. u svim svojim povezanim društvima ima većinski udio. Gledajući računovodstveno, povezana društva i njihovi izvještaji i poslovanje važni se radi konsolidacije. Konsolidirani financijski izvještaji govore o cijeloj grupi Belupo, dok nekonsolidirani govore samo o Belupu d.d. što je važno radi cijelog pregleda poslovanja.

Prodaja gotovih proizvoda i trgovačke robe obavlja se u svim povezanim društvima, dok Farmavita d.o.o. ima i svoju proizvodnu funkciju. Povezana društva tako zarađuju prihode matici društva na inozemnim tržištima, dok Ljekarne Deltis Pharm u svojim ljekarničkim jedinicama obavljaju prodaju na domaćem tržištu.

Matica društva tako može obavljati ulogu dobavljača usluga povezanim društvima što se može vidjeti na primjeru korporativnih usluga Ljekarnama Deltis Pharma, može dokapitalizirati povezano društvo kako bih povećala poslovnu stabilnost što se može vidjeti na primjeru Belupa d.d. Skopje, a isto tako može primiti zajam sa manjim kamatnim stopama i bržom realizacijom od povezanog društva što je vidljivo na primjeru Belupo d.d. Bratislave.

U ovom radu postoje ograničenja istraživanja koja treba uzeti u obzir za eventualna buduća istraživanja vezana uz financijske i računovodstvene aspekte povezanih društava. Spomenuto ograničenje odnosi se na uzorak istraživanja. Za potrebe ovog rada korišteni su konsolidirani financijski izvještaji 2020. i 2021. godine, no kako bih imali više relevantnih uzoraka za istraživanje moguće je promatrati i starije godine poslovanja poduzeća.

Isto tako, u radu su postojala ograničenja koja se odnose na mjesto istraživanja. Istraživanje je rađeno samo na primjeru hrvatskog poduzeća prema hrvatskom Zakonu o trgovačkim društvima,

ali i prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja što znači da bi se istraživanje moglo provesti i na drugim zemljama kao što su Slovenija i Njemačka.

Za daljnje istraživanje teme potrebno je istražiti cijelu Grupu Podravku, koje je Belupo d.d. dio. Tako bih se vidjela cijela slika povezanih društava, u ovom slučaju bi Belupo bio ovisno društvo dok bi Podravka bila matična društva. Ovdje bi se nakon provedenog istraživanja i rezultata kako na Belupo utječu njegova ovisna društva moglo istražiti kako on sam utječe na razvoj poslovanja Podravke kao njegove matice društva. Samim time istraživanje bi uključilo i financijske izvještaje za Grupu Podravku te bi se pritom morala i istražiti i ostala ovisna društva, njih 19 (sva u 100% vlasništvu Podravke), ali samo Žito d.o.o. i Belupo d.d. funkcioniraju kao matična svoje grupe, ali kao i ovisno društvo Grupe Podravke.

LITERATURA

1. Belak, V. (2006.), Profesionalno računovodstvo : prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima, Zgombić i partneri, Zagreb
2. D. Jurić, Transparentnost statusnih i financijskih odnosa povezanih društava;, zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta Rijeka (1991) v. 27, br. 2, 939-984 (2006)
3. Dražić Lutinsky, I., Gulin, D., Janković, S., Perčević H., Peršić, M. & Vašiček, V. (2011), Upravljačko računovodstvo, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika – RIF
4. Dražić Lutinsky, I. (2010.), Računovodstvo, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb
5. Đerke, Filip. (2015). Povijest lijekova - uspon farmakologija i farmaceutske industrije. Gyrus. 57. 6-7.
6. Feletar, D. (2013.), Belupo : ususret naših pola stoljeća : prinos povijesti ljekarništva i farmaceutske industrije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Belupo d.d., Koprivnica
7. Fininfo, dostupno na: <https://www.fininfo.hr/Poduzece/Pregled>, preuzeto: 21.04.2023.
8. Hrvatska tehnička enciklopedija, Farmaceutska industrija, dostupno na: <https://tehnika.lzmk.hr/farmaceutska-industrija/>, 25.04.2023.
9. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, NN 30/08, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_03_30_992.html, preuzeto 04.05.2023.
10. Katarina, Ž., Tušek, B., Vašiček, V. & Žager, L. (2007) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
11. Međunarodni financijski standardi, NN 08/10, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_01_8_182.html; preuzeto 04.05.2023.
12. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, MSFI 3, NN 8/10, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_05_58_1314.html, preuzeto: 02.05.2023.
13. Mukhametzyanov, Rinaz & Nugaev, Fatih & Muhametzyanova, Lyaisan. (2017). History of Accounting Development. Journal of History Culture and Art Research. 6. 1227.
14. Pravilnik o porezu na dobit (NN 95/05., 146/12.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_08_95_1885.html; preuzeto 02.05.2023.
15. Revidirani financijski izvještaj Grupe Belupo, 2020., [https://www.belupo.hr/media/uploads/revidirani_financijski_izvje%C5%A1taj_grupe_belupo_2020_\(003\).pdf](https://www.belupo.hr/media/uploads/revidirani_financijski_izvje%C5%A1taj_grupe_belupo_2020_(003).pdf); preuzeto 20.04.2023.

16. Revidirani financijski izvještaj Grupe Belupo, 2021.; <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>; preuzeto: 20.04.2023.
17. Službena stranica Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta, RH.: Farmacija, dostupno na: <http://investcroatia.gov.hr/sektori/farmacija/>, 21.04.2023.
18. Zakon o obveznim odnosima, NN 78/15, <https://www.zakon.hr/z/75/Zakon-o-obveznim-odnosima>; preuzeto: 03.05.2023.
19. Zakon o računovodstvu, NN 109/07, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_109_3174.html; preuzeto: 03.05.2023.
20. Zakon o trgovačkim društvima, NN 111/93, 107/07, 146/08, 109/07, <https://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgova%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima>, preuzeto: 02.05.2023.

POPIS SLIKA

<u>Slika 1. Tvornica belupo ludbreg (izvor: Feletar, D. (2013.), Belupo : ususret naših pola stoljeća prinos povijesti ljekarništva i farmaceutske industrije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Belupo d.d., Koprivnica)</u>	16
<u>Slika 2. coppertone reklama (izvor: belupo 50 – godine zlatnog sjaja; https://www.youtube.com/watch?v=yajiu3LvqH8&t=23s)</u>	14
<u>Slika 3. Logo ljekarni Deltis Pharm (izvor: https://www.belupo.hr/hr/kontakt/)</u>	17
<u>Slika 4. Sjedište Farmavite (Izvor: Feletar, D. (2013.), Belupo : ususret naših pola stoljeća prinos povijesti ljekarništva i farmaceutske industrije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Belupo d.d., Koprivnica)</u>	18
<u>Slika 5. prkaz knjiženja matice (izradila autorica)</u>	21
<u>Slika 6. prikaz knjiženja povezano društvo (izradila autorica)</u>	22
<u>Slika 7. prikaz knjiženja dokapitalizacije (izradila autorica)</u>	23
<u>Slika 8. prikaz knjiženja dokapitalizacije 2 (izradila autorica)</u>	23
<u>Slika 9. Financijski rashod Belupo Bratislava (izradila autorica)</u>	24
<u>Slika 10. Financijski prihod matice Belupo (izradila autorica)</u>	24
<u>Slika 11. Potraživanja za kamate po danim kreditima (izradila autorica)</u>	25
<u>Slika 12. Obveze za kamate po primljenima kreditima (izradila autorica)</u>	25

POPIS TABLICA

<u>Tablica 1. Prihodi top 3 farmaceutskih poduzeća u RH u eurima (izradila autorica).....</u>	<u>8</u>
<u>Tablica 2. Kronološki prikaz povijesti grupe belupo (izradila autorica).....</u>	<u>17</u>
<u>Tablica 3. Prikaz prihoda od prodaje gotovih proizvoda (izradila autorica).....</u>	<u>22</u>
<u>Tablica 4. Obveze po primljenim zajmovima (izradila autorica)</u>	<u>26</u>

Sveučilište Sjever

RAZOM
ALIBERIANO

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, *Dunja Horvat* pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog rada pod naslovom *Računovodstveno praćenje i financijski odnosi povezanih društava na primjeru Grupe Belupo* te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

Dunja Horvat

(vlastoručni potpis)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.